

Kelionė į Mažąją Lietuvą

2019 m. spalio 1 – 3 d. vykstame į 3 dienų kelionę į Mažąją Lietuvą – Karaliaučiaus sritį. Kelionėje dalyvavo 44 *Emeritus* klubo nariai. Ekskursijos vadovė **Vitalija Lukšienė**.

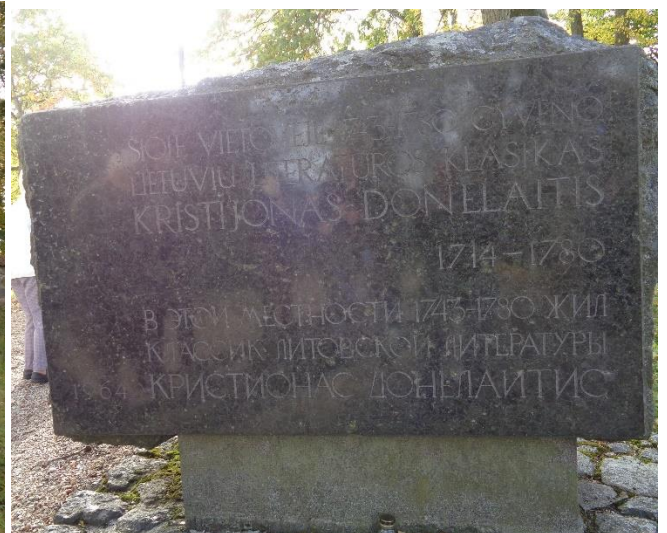
Rusijos federacijai priklausanti Karaliaučiaus (Kaliningrado) sritis buvo sudaryta 1946 m. balandžio 7 d. po to, kai 1945 m. balandžio 10 d. Sovietų armija užėmė Rytų Prūsijos pagrindinį miestą Kionigsbergą. Vietos gyventojai žuvo arba buvo išžudyti, dalis gyventojų buvo perkelti į Rytų Vokietiją arba į Sovietų Sąjungos gilumą, o į jų vietas atsikraustė Rusijos arba iš dalies Baltarusijos, Ukrainos gyventojai. Kad būtų įtikinamiau, visus senus miestų ir gyvenviečių pavadinimus naujoji valdžia pakeitė naujais, dažnai beveik bereikšmiais, nors vokiečiai šimtus metų išlaikė senus pavadinimus, nebent suvokietino, kad jiems būtų lengviau tarti.

Naujasis Rusijos caras pareiškė, kad tai „iskonno russkaja zemlia (per amžius Rusijos žemė)“. Iš kur jam žinoti apie 1946 m. įvykius – tada jis dar nebuvo gimęs, o istorijos nesimokė.

Sritis apima šiaurinę buvusios Rytų Prūsijos dalį. Srities plotas 15,1 tūkst. km², gyventojų apie 1 mil., didžiąją dalį gyventojų sudaro rusai.

Sėkmingai kirtę sieną, keliaujame į su lietuvių literatūros ir poezijos pradininku poetu evangelikų liuteronų kunigu Kristijonu Donelaičiu susijusią vietovę Tolminkiemį (dabar Čistyje Prudy). K. Donelaitis nuo 1743 m., kai buvo įšventintas į kunigus, iki mirties buvo Tolminkiemio klebonas. Pastatydino mokyklą, klebonų našlių namą, perstatė kleboniją, bažnyčią. K. Donelaitis palaidotas jo statytos bažnyčios Tolminkiemyje kriptoje. Tolminkiemyje kunigaudamas jis parašė ir savo garsiąją poemą „Metai“.

Reikia pripažinti, kad vietos gyventojai – rusai – žino kas buvo K. Donelaitis ir gerbia jo atminimą. Dabar Tolminkiemio bažnyčioje su Lietuvos entuziastų pagalba įkurtas K. Donelaičio muziejus.

K. Donelaičio muziejaus informacinė lenta ir paminklinis akmuo

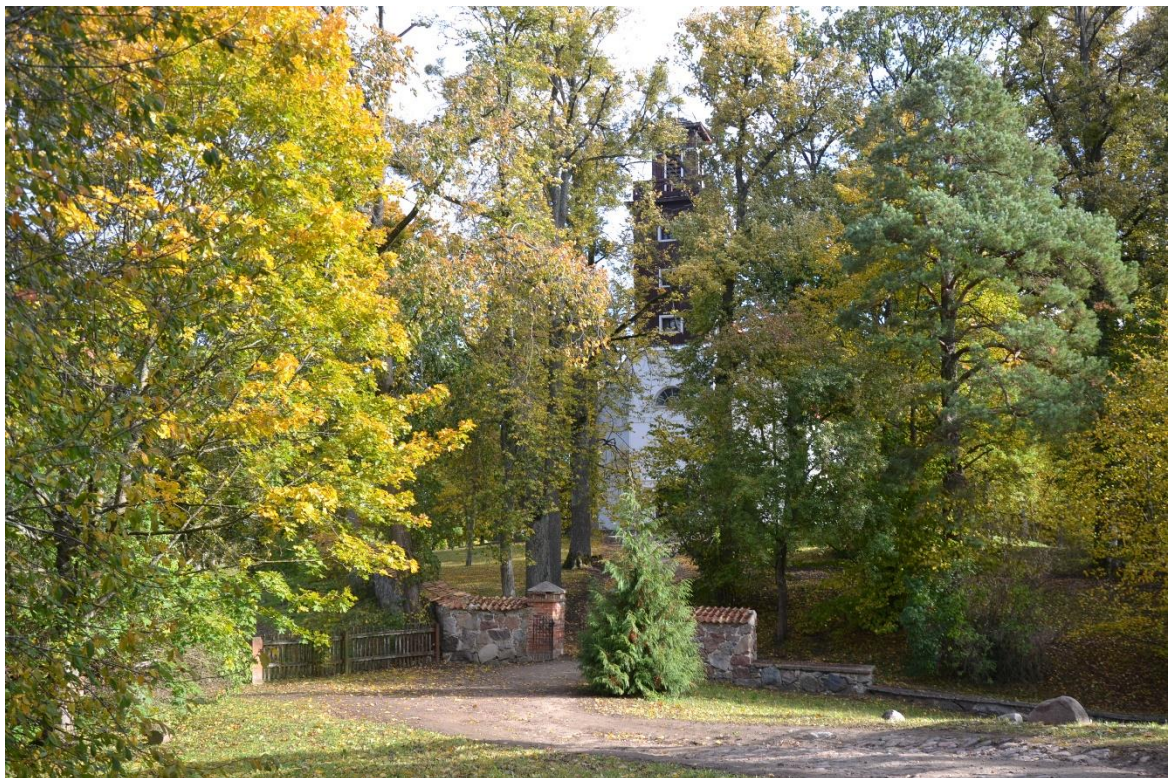
Tolminkiemio bažnyčia

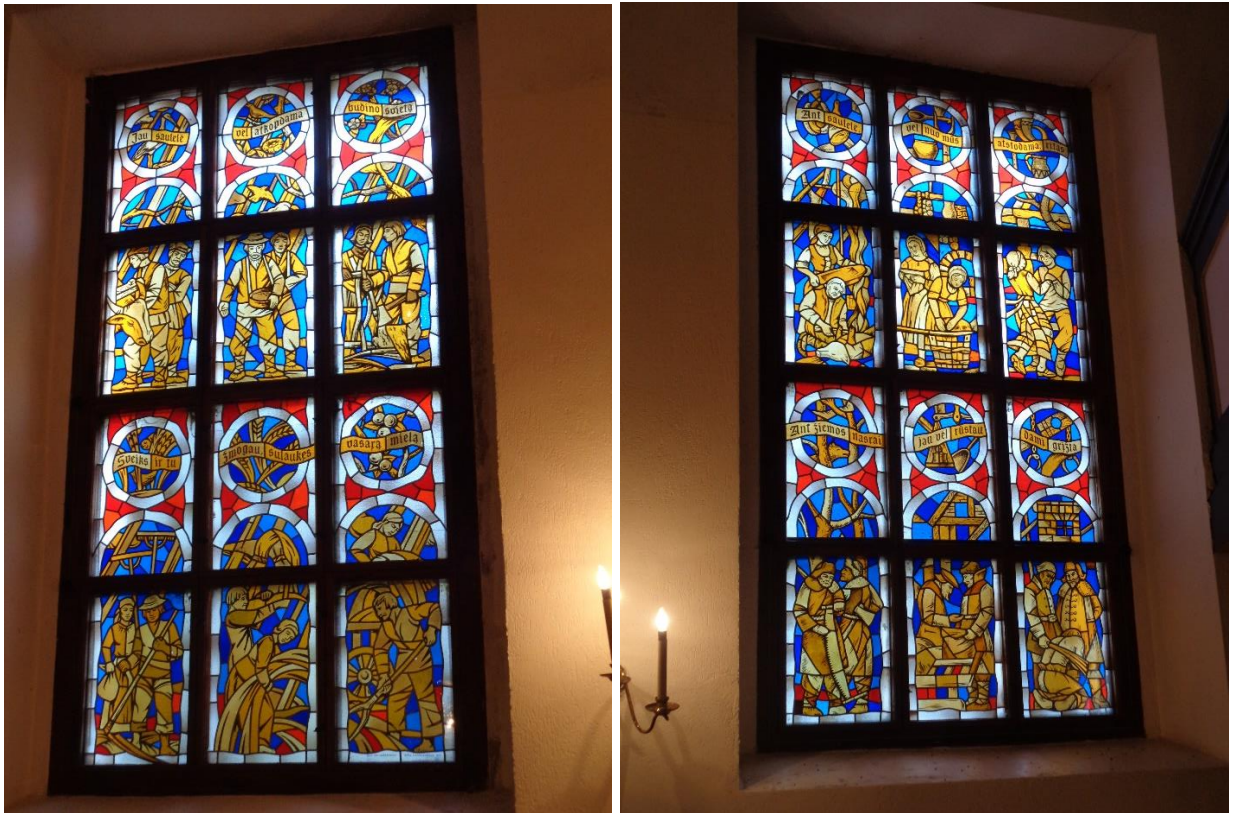
Bažnyčios vidus

Muziejaus eksponatas

Bažnyčios šventorius

Bažnyčios vitražuose pavaizduotos scenos iš „Metų“

Toliau mūsų kelias iš Tolminkiemio veda į Karaliaučių.

Dabartinio miesto teritorijoje stovėjo prūsų sembų genties pilaitė ir vietovė vadinosi Tvanksta ar Tvangstė. 1254 m. Vokiečių ordino kryžiuočiai su kryžininkais, kuriems vadovavo Čekijos karalius Pršemislas II Otakaras, užkariavo prūsų žemę Sembą ir sugriautos Tvankstos pilaitės vietoje pastatė savo medinę pilį. Piliai suteikė Kionigsbergo pavadinimą, Bohemijos karalystės karaliaus Otokaro II-ojo garbei.

Pokariu keičiant vokiškus Rytprūsų pavadinimus į rusiškus reikėjo pakeisti ir Kionigsbergo pavadinimą. Miestą norėta pavadinti kitu vardu, bet tuo metu mirė TSRS partinis veikėjas Michailas Kalininas, reikėjo įamžinti jo vardą ir miestą pavadino Kaliningradu, nors M. Kalininas nieko bendro su miestu neturėjo. Oficialiai miestas **Kaliningradu** imtas vadinti nuo 1946 m. liepos 4 d.

2010 metų duomenimis mieste gyvena apie 475 tūkst. gyventojų. Didžiąją jų dalį sudaro rusai – 87,4%; ukrainiečių – 4,0%; baltarusių – 3,8%; lietuvių – 0,5%.

Mus apgyvendino viešbutyje, rusų požiūriu gana neblogame.

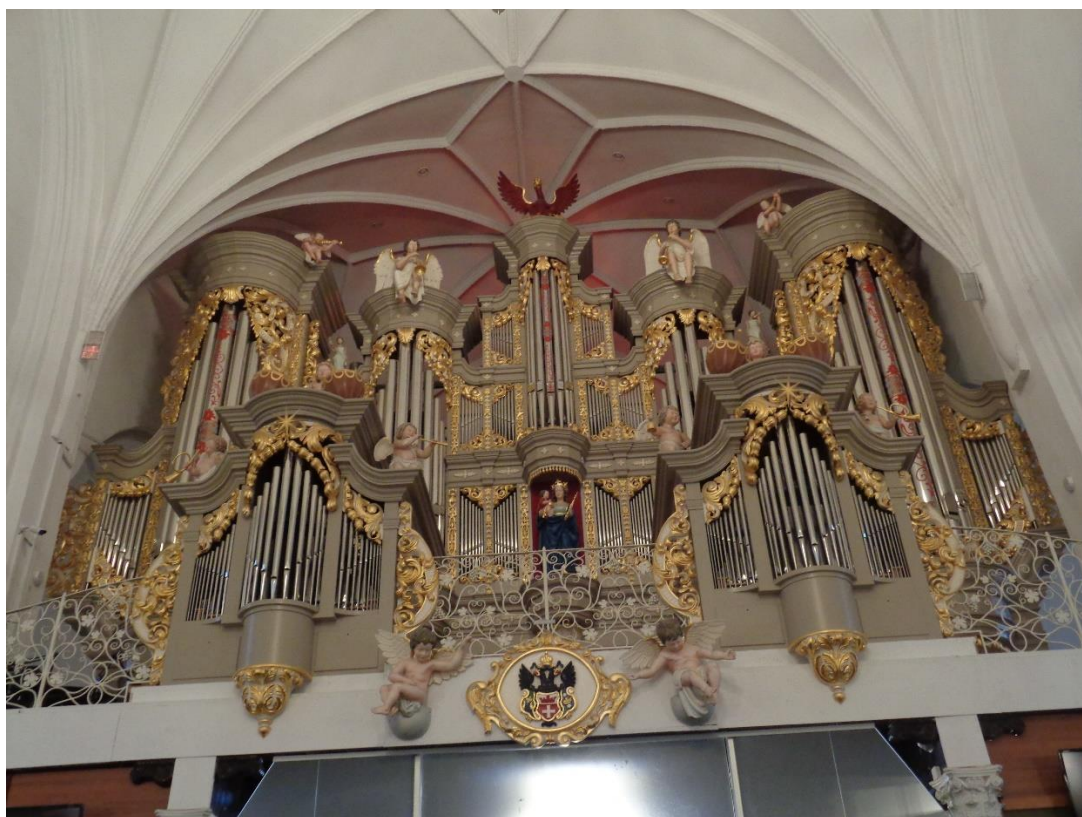
Iš viešbučio su vietine gide išvykome apžiūrėti miesto. Kas prisimena kaip Karaliaučius atrodė prieš 30 – 40 metų, miestas dabar labai aptvarkytas, pagražėjęs. Didelę reikšmę tvarkant miestą turėjo pasaulio futbolo čempionatas. Karaliaučiuje pastatytas 35 tūkst. vietų šiuolaikinis stadionas, pertvarkyti namų fasadai, įrengti namams šlaitiniai stogai, gan tvarkingai atrodo gatvės.

Vienas įspūdingiausių pastatų Karaliaučiuje – Katedra. Katedra statyta XIV a. kaip katalikų bažnyčia. Nuo 1523 iki 1944 m. – evangelikų liuteronų katedra. Katedra nekartą kentėjo nuo gaisrų, buvo restauruojama. 1944 m. rugpjūtį ir 1945 m. balandį buvo bombarduojama. XX a. septintajame dešimtmetyje bažnyčią planuota nugriauti, bet vietiniai gyventojai tam pasipriešino. 1994–2005 m. katedra buvo rekonstruota. Po

rekonstrukcijos buvo įrengtos protestantų ir stačiatikių koplyčios bei miesto istorijos muziejus. Katedroje sumontuoti vieni didžiausių Europoje vargonai. Klausėmės didingo vargonų muzikos koncerto.

Katedra

Katedros vargonai

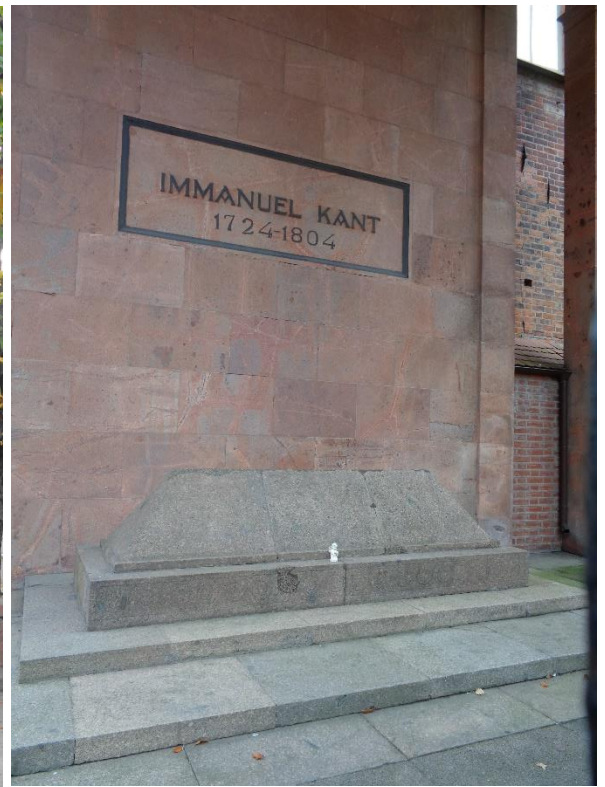

Vargonų figūros

Šalia katedros yra Imanuelio Kanto kapas, kurį nuo rimtesnio apgriovimo išsaugojo katedros griuvėsiai. Taip pat katedros šventoriuje pastatytas paminklas Kionigsbergo universiteto įkūrėjui hercogui Albrechtui.

Paminklas hercogui Albrechtui

Immanuelio Kanto kapas

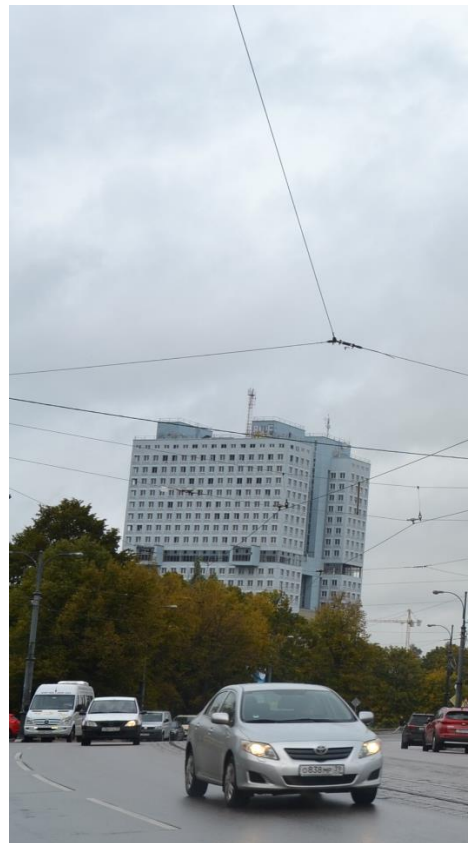
Karaliaučiaus Centrinė aikštė – Pergalės aikštė. Aikštė gražiai sutvarkyta. Šalia aikštės didingas Kristaus Išganytojo stačiatikių soboras. Aikštės centre privalomas Pergalės paminklas.

Pergalės aikštėje naktį

Kaliningrado filharmonija naktį.

Tarybų rūmai

Karaliaučiaus filharmonija įsikūrusi buvusios Šv. Šeimos katalikų bažnyčios, statytos 1904-1907 m. pagal architekto F. Haitmano projektą, pastate.

Karaliaučiaus pilis buvo smarkiai karo metu apgriauta. Įdėjai pilį atstatyti pasipriešino Maskvą teigdama, kad tai būtų paminklas priešams. 1967 m. galutinai nugriovus pilies sienas 1970 m. jos teritorijoje pradėtas statyti Tarybų rūmų pastatas, vėliau tapęs neoficialiu sovietinio ir rusiškojo Karaliaučiaus, dabar oficialiai vadinamo Kaliningradu, simboliu. Rūmų statyba dar nebaigta. Dar statybų proceso metu pastebėta, jog Tarybų rūmai gana netvirti ir visas projektas labai nesaugus, po pastatu nestabilus gruntas. Tačiau kalbama, kad dabartinis Karaliaučiaus meras įsipareigojo iki savo kadencijos pabaigos baigti rūmų statybą.

Vienas iš lietuviškumo akcentų Karaliaučiuje – Lietuviškas skveras su skulptoriaus Arūno Sakalausko 4 m aukščio paminklu Liudvikui Rėzai. L. Rėza daug prisidėjo prie lietuvių kultūros. 1818 metais mokslininkas pirmasis išleido Kristijono Donelaičio poemą "Metai" su vertimu į vokiečių kalbą, o 1825-aisiais – pirmąjį lietuvių liaudies dainų rinkinį.

Kadangi skulptorius norėjo akcentuoti L. Rėzos, kaip keliautojo, motyvą, skvere stovinti skulptūra vaizduoja einantį žmogų.

L. Rėza didžiąją gyvenimo dalį gyveno ir dirbo Karaliaučiuje: studijavo Karaliaučiaus universitete, vėliau jame dėstė, buvo paskirtas Karaliaučiaus universiteto teologijos profesoriumi. L. Rėza mirė 1840 m. rugpjūčio 30 d. Karaliaučiuje. Palaidotas prie Brandenburgo vartų buvusiose Knypavos kapinėse, kurios po Antrojo pasaulinio karo neišliko.

Skveras – tai Lietuvos šešių miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio ir Neringos – dovana Karaliaučiuviui 750 metų jubiliejaus proga.

Paminklas Liudvikui Rėzai Karaliaučiuje Lietuvos skvere

Aplankėme Pasaulinio vandenyno muziejų Karaliaučiuje. Čia lauko aikštelėje eksponuojama daug karinės laivyno technikos. Prie Priegliaus krantinės stovi laivas Kosmonautas Viktoras Pacajevas, kuris buvo naudojamas ryšiui su Tarptautine kosmine stotimi bei kitais kosmoso objektais.

Ryšio laivas Kosmonautas Viktoras Pacajevas

Čia taip pat prišvartuotas Antrojo pasaulinio karo laikų sovietinis povandeninis laivas, kuriame galima apsilankyti ir susipažinti su laivo jūreivių buitimi, laivo ginkluote.

Antrojo pasaulinio karo povandeninis laivas

Laivo kajutė

Laivo valdymo skyrius

Povandeninio laivo torpedų skyrius

Apžiūrėję laivus keliaujame į Palvininkus (Jantarnyj). Miestelio apylinkėse glūdi apie 95 % visų išžvalgytų pasaulinių gintaro išteklių. Nuo 1827 m. čia vystoma gintaro gavybos ir perdirbimo pramonė. Pirmosios kasyklos buvo Baltijos jūros pakrantėje. Gintaras išgautas šachtiniu būdu iškastą melsvąjį molį plaunant stipria jūros vandens čiurkšle, nes sūriame jūros vandenyje gintaras neskęsta. Dabar gintaras plaunamas apie 2 km nuo kranto nukasus smėlio sluoksnį įrengtoje atviroje kasykloje.

Bendras gintaro kasyklos vaizdas

Gintaro muziejuje

Didžiausi gintaro gabalai rasti Palvininkuose. Priešakiniam plane – 3060 g svorio

Gintarinis šviestuvas, pagamintas N. Chruščiovo užsakymu, tačiau N. Chruščiovas nespėjo jo atsiimti

Gintarinė piramidė gintaro kombinato kieme

Piramidės viduje

Grįždami iš Palvininkų užsukome į Sambijos pusiasalyje įsikūrusį kurortinį miestą Raušius (Svetlogorską). Mieste išvystytas sanatorinis gydymas, kurorte gydėsi daug žymių žmonių. Miestas įsikūręs ant aukštos kalvos apie 45 m aukščio. Su jūra miestas jungiamas lynų keliu, serpentinu, laiptais. Išilgai jūros kranto įrengta promenada su poilsio vietomis, suoliukais. Tačiau miesto paplūdimys nedidelis, siauras. Gelbėtojai perspėja apie galimai jūros dugne išplautus įvairius pavojingus gelžgalius.

Raušeno vandens bokštas

Vandentiekio bokštas – vienas garsiausių miesto architektūros statinių pastatytas 1907–1908 m. nacionalinio romantizmo stiliumi. Projekto architektas Otto Walteris Kukkukas, bokšto aukštis 25 m, jame 1978 m. įrengtas laikrodis, kurį sukūrė skulptorius Nikolajus Pavlovičius Frolovas. Šiuo metu vandens bokšto pastatas yra miesto skiriamasis ženklas, jis dažnai vaizduojama ant atvirukų, skirtų Svetlogorskui.

Vaizdas nuo aukštutinės miesto dalies

Varlė-karalaitė

Krante įrengta promenada. Promenadoje 10 m skersmens saulės laikrodis. Apskritimą puošia mozaikos – stilizuoti piešiniai vaizduojantys dvylika Zodiako ženklų.

Keliaujame į Kuršių neriją. Kelias veda pro Prūsų Krantą ar trumpiau Krantą (Zelenogradską). Pravažiuojame miesto pakraščiu, gaila, bet dėl laiko stokos negalėjome apsilankyti pačiame kurorte. Kalbama, kad kurortas gražesnis ir jaukesnis už Raušių kurortą.

Kaip pasakojo vietinė gidė, po karo Kuršių nerija atrodė apgailėtina. Buvo pavojus, kad jos gamta visiškai suniks. Tačiau sovietų ir rusų gamtosaugininkų pastangomis nerijos gamta buvo atkurta. 2000 m. Kuršių nerijos rusiškoji dalis kartu su Lietuvos nerijos dalimi įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą. Tiek Lietuvos tiek Rusijos Karaliaučiaus srities pusėse įkurti Kuršių nerijos nacionaliniai parkai (Nacionalnyj park Kuršskaja kosa).

Kuršių nerijos Karaliaučiaus pusėje, kaip ir Lietuvos pusėje, prie Baltijos jūros puikūs paplūdimiai. Nerija taip pat garsėja „šokančiu mišku“. Vietiniai šią vietą vadina ir ne tokiu romantišku vardu: „girtas miškas“.

„Šokančio miško“ paslaptis dar neišaiškinta. Yra įvairių hipotezių: besikeičianti vėjų kryptis, teigiamų ir neigiamų energetinių linijų sankirta, čia bandytų lazerių poveikis, net kaip ufonautų veiklos padarinys.

Kuršių nerija

Kuršių nerijos paplūdimyje

„Šokantis miškas“

Yra ir romantiškas aiškinimas. Yra išlikusi legenda aiškinanti „šokančio miško“ kilmę.

Kadaise, vietiniai gyventojai nenorėję į neriją įsileisti atvykėlių ir uoliai saugoję pakrantę. Tačiau kartą atplaukė valtimi mergina, kuri nieko su savimi neturėjo, tik arfą. Vietiniai gyventojai įsileido merginą, kuri buvo neapsakomo grožio ir puikiai grojo arfa. Jai grojant, arfos garsai privertė šokti net medžius, o merginai baigus groti, pušys taip ir liko stovėti šokio judesyje. Sakoma, kad pučiant stipriam vėjui, šokančių pušų šakose pasigirsta arfos melodija.

Ignas – dalies nuotraukų autorius

Papietavę Rasytės (Rybačij) restorane, kuriame pietavo ir Vladimiras Putinas kartu su Gerhardu Šrioderiu, pilni įspūdžių per Karaliaučių, Gumbinę (Gusevą), Černyševskoje-Kybartų sienos perėją grįžtame į Kauną.